

Bán Zsófia

AMIKOR MÉG CSAK AZ ÁLLATOK ÉLTEK*

Minek. Minek még ezt is lefényképezni, minek mindenről képet csinálni. Jobb lesz neked, most vagy később, hogy lesz egy ilyen képed róla, amin nem is az anyád van, hanem egy halottnak álcázott idegen, kinek az orra ez, kinek a szája, mik ezek a csövek, hát hogy néz ez ki, nem, hiába tukmáltad rám ezt a mániát, hiába hogy mindig mindent albumokba rendezni, beragasztani szépen egy könyvbe és kirendezeni belőle a ragacsos, nyúlós, szétfolyó életet, egy kompakt mesét kerekíteni, mesebeszédet, ki hiszi el, hogy így volt és *csak* így volt, ki hiszi el, hogy mindig csak a topon, mint a hegymászók, de az asztmás hörgéseket, a lázrohamokat, a dermesztő, arcpirító pillanatokat, a hazugságokat, a dölyföt, a gyilkos indulatot és félszet már selypítve nem beletenni. Nem, *kisanyám* (most visszakapod), nehogy már mindig a te akaratod érvényesüljön, gondolta Anna, és halványan elmosolyodott, mert ez is az anyja szövege volt, nem lehet, hogy mindig a te akaratod érvényesüljön, te vagy a gyerek, és én az anyád, és nem fordítva, ezen aztán Annának mindig röhöghetnekje támadt, amitől az anyja csak még jobban felbőszült, most mit vihogsz ezen, hagyd abba, viselkedj úgy, mintha normális lennél, ettől még inkább röhögnie kellett, nem bírta visszagyömöszölni magába, jóllehet tett némi elhaló erőfeszítést, ettől aztán fuldokolni kezdett, mire az anyja rákvörös lett, kirohant a szobából, és rácsapta az ajtót, ez volt a szokásos jelenetük, amit már annyiszor eljátszottak, olyan fénylő tökélyre fejlesztettek, hogy fájt volna időnként nem előadni, olyan volt, mint a levegővétel, mint az add ide a sót, vagy a szaladj le vajért, szükségük volt a másokra hozzá, mert ugyan kívül ment volna az olajozott, izzó, remegő indulatnak ezen a színtjén. Mindig csak egy legjobb ellenfelünk van.

*

A legtöbb ember azt sem tudja, hogy az Antarktisz formája kerek, hihetetlen, hogy miket nem tudnak erről a helyről, de a legalapvetőbb dolgokat se, dohogott Gina, aki a pingvinek életmódjáról viszont mindent tudott, és úgy látszik, valaki már megint beírt egy kommentet a blogjára. Édes Gina, a legtöbb ember azt sem tudja, hogy mi teszi boldoggá, nemhogy hogy néz ki az Antarktisz. Ez Alantól, aki amúgy kizárólag a szakmájáról, az óceánokról volt hajlandó beszélgetni. Egy pillanatra mindenki felkapta a fejét. Pedig azt képzelik, hogy tudják, hogy milyen, folytatta Gina zavartalanul, csak azért, mert láttak néhány, itt Gina felemelte mindkét kezét, és jellegzetesen amerikai módra, középső és mutatóujját begömbítve az idézőjelet formázta a levegőben, *drámai* fotót a jéghegyekről meg egy-két helyes pingvinről, Anna drága, ne szívd mellre, ezt nem a fotósok kontójára írom, nem a ti hibátok, vagy hát, nem csak. Szavaid megnyugtatnak, drága Gina, már szinte kezdtem kényelmetlenül érezni magam, látszólag ironia, pedig Anna tényleg *kényelmetlenül* érezte magát, aligha a megfelelő szó arra, amit érzett, s ez az érzés már napok óta nem hagyta el. Téged például mi tesz boldoggá, kapott a váratlan alkalmon Julie, aki a projektben, ahogy ő szerette mondani, *tájmunkásként* a művész szekciót erősítette, és aki az első nap óta próbált volna szóba elegyedni a halk szavú oceanográfussal. Engem

* Ez a novella az ÉJSZAKAI ÁLLATKERT és a SZOMJAS OÁZIS kötetekkel fémjelzett KITAKART PSYCHÉ című sorozat új kötetéhez készült.

például a tengerek, mondta Alan gondolkodás nélkül, mire a többiek nyerve felnevettek. Alan, az új-zélandi maori származék, félszeg, bocsánatkérő mosollyal túrt fénylő, fekete hajába. Jól állt neki a hó meg a jég; fehér sakktablán fekete király.

*

A világoszöld csempe az ágy mögött, a falon, a padlót borító világoszöld, naponta tisztességgel felmosott, mégis reménytelenül foltos linóleum, a szobában a fullasztó meleg, az ablakon túl, a park fái a meg sem rezdülő levelek. Anyja csak egy vékony lepedővel betakarva, azzal is csak félig, a lepedő alatt teljesen meztelen, higgye el, mondta a nővérke, jobb ez így neki, nem lehet ezt a meleget másképp kibírni, s mintha ezt igazolandó, Anna apró, gyöngyöző verejtékcseppeket fedez fel anyja két melle között, amelyek kis patakká folynak össze, és csorognak lefelé a hasára. Nem mintha ne ismerne volna anyja meztelen testét, a test látványa náluk nem volt tabu, de a látvány volt minden, ezt Anna már hangosan mondja, mintha a zöld csempéhez, a csempék közötti fugázott résekhez beszélne, nem volt érintés, nem voltak szagok, hangok, a beszéd hangjai, mindig csak a test retinára zuhogó látványa, újra és újra, a már lógó, de még így is, amolyan ősziesen szép mellek a bimbók hatalmas, barna udvarával, s az udvaron, oroszul *dvor*, ná *dváré*, melyik olvasmányban is volt, azokkal az apró kis dudorokkal, különösen, ha fázott, a has alsó fertályán pedig a vízszintes, *korszerű* bikinivágás a varratok szálkás nyomával, mintha egy százlábú kőbe vésett, ősi, paleontológiai lenyomata lett volna egy emberek előtti világból, *amikor még csak az állatok éltek*, mondta Anna háromévesen, ami nála egyszerűen a *régent* jelentette, a tegnapot beleértve, s mikor ez, anyja gyűrött lepedőn nyugvó, halvány, barna foltokkal megszórt, kék eres kezét nézve eszébe jutott, úgy tűnt, mintha mindez, a gyerekkor, a múlt, de még ez a mostani fullasztó pillanat is csakugyan, valami távoli, idegen térben és időben történt volna.

*

Ezért jók azok a Buckminster Fuller-féle, elgázoltbéka-szerűen kiterített térképek, karattyolt tovább Gina, mintha mi sem történt volna, amiken az Antarktisz is végre meg van tisztelve azzal, hogy olyannak látszik, amilyen. A hagyományos térképészet viszont eléggé elcseszett dolog, nem? Tudományosnak adja el magát, pedig tudod, hogy nem igaz, mert csak egy rossz konvenció. Ráadásul káros is, mert úgy csepegteti az agyadba az ideológiát, hogy észre sem veszed. Ez persze ügyes, de ettől még nem szeretetre méltó. Nézd csak meg azokat a térképeket, amiken kivételesen nem Európa van a középpontban, hanem mondjuk Ausztrália. Mindjárt más a leányzó fekvése, nem? Beszéd közben Gina szorgalmasan faragta a jégpad ráeső részét. Ezt is a kiképzőtáborban tanították nekik, hogyan kell padot, széket, asztalt kifaragni jégből, jégkunyhót csinálni, meg fekvőhelyet bele a jégbe, mindent, ami a túléléshez kellhet, ha éppen túlélés van. Már majdnem készen voltak a három paddal és az asztallal, amelyeken az ebédjüket akarták elkölteni, aznap szikrázóan sütött a nap, kár lett volna kihagyni, mégis vészjósló volt a szokatlan meleg, és noha a globális felmelegedés hatása a pingvinek életére Gina egyik kedvenc témája volt, vele azért lehetett másról is beszélgetni. Például érdekelték az emberi viszonyok. Ginát klimatológus barátnője, aki, a maga számára is váratlanul, beleszeretett az egyik ottani helikopterpilótába, nemrég kidobta. Időnként flörtölt Annával, csak úgy, mint aki skálázik, hogy ki ne jöjjön a gyakorlatból, de látta, hogy kár a gőzért. Ez a kétdimenziós módszer mindent jól összezavar, folytatta Gina, gyerekkoromban én is azt hittem, hogy a Déli-sark csak egy nagy, szétfolyó, fehér folt a térkép alján, de azért úgy látszik, vannak érdekes fejlemények, a múltkor is egy auszt-

rál faszi egy olyan projektről mesélt, amelyben radaros repülőket, gravitációmérőket meg mágneses erőtermérőket használnak, hogy meg tudják határozni a jég alatt dekoló szárazföld topográfiáját, finom, mi?, tisztára, mint valami krimi, szóval, ez az ábrázolásdolog elég húzós vállalkozásnak tűnik, Anna, mit te gondolsz erről, nagy fehér asszony, mégiscsak te vagy a szakember, kérdezte Gina, akinek végtelen, olasz–amerikai munkáscsalád-energiái mások éppen kifogyóban lévő tartalékait is folyamatosan feltöltötték, mint egy permanensen működő napelem, és Gina nélkül Anna már talán bele is feküdt volna egy jégágyba, és napokig ki se kelt volna belőle. Két napja nem csinált egyetlen képet sem, és Gina, szokás szerint, a maga belemenős, keresetlen módján, megint a dolgok közepébe trafált. Néha úgy látszik, nem kell műszer ahhoz, hogy megtudd, mi van a jég alatt, mondta Anna kitérően, a napokban láttam egy kutya temét, a Scott-expedícióhoz tartozott, ebben az őrült melegben leolvadt róla a jég, a lánc még most is ott van a nyakán. Itt van a kutya elásva, gondolta Anna, mikor meglátta, de ennek angolul nem sok értelme lett volna, úgyhogy inkább hallgatott.

*

Az ágy lábánál a kartonon felirat, *3 part. mat.*, háromszor szült, partus maturus, Anna úgy olvasgatja, újra és újra, mint egy világregényt, amelyben minden benne van, mint a nagy klasszikusokban, csak még azoknál is jobban, mert ugyan ki tudott ennyire tömören, szikáran fogalmazni, talán a minimalisták, igaz, hogy azok nem írtak nagyregényeket, nyilván ellenkezett volna, méltó Anna, az ars poeticájukkal, csak a jéghegy csúcsa, csak az látsszon ki! hát így nem lehet nagyregényt írni, bár most ez a felirat a kartonon, mintha rácaffolt volna, ki írta ezt oda, melyik tehetséges nővér, netán orvos, na az nyilván pályát tévesztett, az vonuljon vissza valami rezervátumba, és írjon, ami a csövön kifér, mert aki ilyet tud, akinek ilyen *vénája* van, az ne műszerekkel babráljon, ne dagonyázzon vérben és nyákban, ne nyomkodjon gennyes sebeket vagy turkáljon daganatok között, olyat tud más is, ilyen tömören fogalmazni viszont csak kevesen, ugyanakkor, gondolta Anna, miért is annyira jó a tömörség, mit kell azon annyira szeretni, nem az a jó, ha el van mondva, rendesen, nem elsunnyogva, elharapva, hanem szépen ráhajolva az időre, ha így vesszük, végtére is az anyja a legnagyobb minimalista, ebben tényleg verhetetlen, ezt is, hogy öelötte már kétszer (három a magyar igazság, de hogy *ki a magyar, azt én mondom meg*, ugyebár, az igazság meg csak egy gombostűre tűzött rovar – egyedül a három, az jelent valamit), Anna csak véletlenül fedezte fel, mikor valami régi orvosi papírok és fényképek között turkált, az egyik fényképen, sacra negyvenes évek eleje, volt egy idegen gyerek, szőke, úgy kétévesforma, csíkos napozóban tyúkrok között játszik egy poros, vidéki udvaron, ki ez a gyerek, kérdezte az anyját, nem látod, hogy dolgom van, ami kissé meghökkentő volt éppen őtőle, aki mindig mindent dokumentálni akart, történetté faragni, képeskönyvekben, albumokban elbeszélni, így és így volt, esküvő, terhesség, Pannika megszületik, Pannika óvodába, iskolába megy, Pannika szavalóversenyen, házassági évforduló, apja nevetve karolja át anyja meztelen vállát egy lampionos kertvendéglőben, kitüntetés, kiváló dolgozó, Munka Érdemrend aranyfokozata, Panni esküvője (de a válása már nem), nyár a Balatonon, barátok, kollégák, rokonok, bár azokból jó, ha egy-kettő maradt *azok* után, de a nagyszülők, dédszülők képei akkurátusan beragasztva, dédpapi szeretett munkásaival, Weisz Miksa bútorgyára, Szeged, 1905, a dédmami suhogó selyemruhái és kalapkölteményei, micso-da tekintet, hogy tudott Miksa reggelente bemenni abba a buta bútorgyárba, ott hagyni ezt a őrületes nőt az ágyban, hagyni heverni parlagon egész nap, kit érdekelnek a bútorok, lakjanak sátorban és háljanak szalmán az emberek, én a Kamillát el nem ereszttem,

ha már megkaptam, fogom, markolom, tépem, gyúrom, mindhalálig, de nem így történt, a pesti gettóban haltak éhen egy nappal a felszabadulás előtt, ez sincs benne az albumban, part. mat., sakk matt. A gyerek fényképét Anna később már nem találta.

*

Ez az állandóan zuhogó fény, ez az örökös nappal, mintha valamire kitartóan figyelmeztetni akarná, feltehetően, hogy lássa és belássa végre, amit látni és belátni kell, nem mindig a fényképezőgép keresőjében keresgélni, piszmogni, várni a megfelelő fényt és formát, de most már napok óta azt sem nagyon, Anna legszívesebben aludt volna egész nap és egész éjszaka abban a folyamatos fényárban, életében még nem aludt ilyen jól, ilyen mélyen és odaadóan, mint éppen itt, a hóban, jégben és fényben, mert igaz, ami igaz, karattyolt Gina, miközben a kolóniánál, ahová Anna rosszkedvében elkísérte, akkurátusan lejegyezte a számozott pingvinek súlyát, mielőtt elúsztak élelemért, s aztán azt is, amikor visszatértek a jégtáblára, itt azért mindenkinek van egy kis fejlődése, nem igaz, szépségem, mert hát ki az, aki épp ide akarna jönni hetekre, hónapokra, a jégbe megfagyba, igaz, hogy mostanában ebből is egyre kevesebb van, szóval azért te sem vagy teljesen komplett ezzel a jéghegymániáddal, meg hogy a jéghegyek olyanok, mint az emberek, és te valójában nem is tájképfotókat készítesz, hanem portrékat, hát miféle kis hibbant duma ez, egy jéghegy, az jéghegy, az jéghegy, ki is mondta ezt, na mindegy, képzeld, ha én is nekiállnék azt hajtogatni, hogy a pingvinek nem is pingvinek, hanem kis pingvin alakú filozófiák, szóval szerintem az a legjobb módszer az életben, ha az ember nem próbál úgy csinálni, mintha valami mást csinálna, mint amit csinál, ha érted, mire gondolok. Gina újfent, mint egy elfekélyesedett, nyílt sebbe, kíméletlenül belenyúlt, mert Anna is, miközben köveket mentek gyűjteni Roberttel, a féлиндian alaszakai hajóépítővel, éppen erre gondolt, a háta már kezdett fájni a hátizsákjában cipelt kövek súlyától, és folyton a nyomukban volt egy skua, egy délsarki halfarkas, olyasmi, mint egy sirály, kitartó agresszivitással csapkodott körülöttük, mintha el akarná kergetni őket onnan, pedig arrafelé nem is lehettek fészkek, mintha ez is mondani akarna neki valamit, mintha az egész táj valamire rá akarná vezetni, hogy legyen végre valami értelme annak, hogy idejött, hogy eljött a világ végére, jelentkezett erre a projektre, és csodák csodája, bevették, kell, hogy legyen valami lényegesebb ok annál, mintsem hogy jéghegyeket fényképezzen, ez hirtelen elégtelennek és nevetségesnek tűnt, csak hát valamivel pótolni akarta, amit addigra mulasztásnál is többnek érzett, hogy nem készített az anyjáról fényképet, akkor, s úgy gondolta, hogy ott majd talál egyet, egy képet, amelyik képes lesz kifejezni, amit Anna akkor érzett, amikor anyja, kómából ébredve több nap után, a párálló kórteremben egyszer csak halkán, tagoltan azt mondta, fázik a lábam, húzzál rá zoknit, mire ő ijedtében vadul keresgélni kezdett az éjjeliszekrényben, talált egy ronda, narancssárga frottírzoknit, és azt lassan, akkurátusan felhúzta anyja mindkét lábfejeére, aki erre elégedetten sóhajtott, és meghalt, mire Anna a szomszéd ágyon fekvő beteg felé kapta a fejét, vajon látja-e az is, amit ő most lát, a néni apró, riadt szemmel nézett vissza rá, ez lett a közös titkuk, az éjjeliszekrényén az ott hagyott, kihűlt spenót felszínén csillogott a bőrzés. Tudtad, folytatta csapongva Gina, hogy az Antarktisz az egyetlen olyan hely, ahol élő emberekről lehet helyeket elnevezni, lehet javaslatokat tenni emberekre, aztán összeül a földrajzi tanács, és megnevezi a szerencsés kiválasztottat, és képzeld, nekem is van egy kis szigetem, úgy értem, ami rólam lett elnevezve, végül is már majdnem húsz éve járok ide, és mikor megtudtam, odautaztam, letoltam a nadrágot, bugyit, és puff, ráhugyoztam, elvégre mégiscsak biológus volnék vagy mi a szösz.

*

Anya kalapban, szalagos, nyári lánykalapban, látszik, hogy a kalap színes, de a cakkos szélű, miniatűr képen ez is fekete-fehér, igen-nem, még minden ilyen egyszerű, mosolyog, bele a kamerába, mit sem sejt, anya magasztott, fehér cukrászstanoncsipkában, a fejedő vakító fehérje szépen kiegészíti a tálcán büszkén sorakozó sütemények tejszínhabfehérjét, anya hetykén fejébe nyomott, tweed kirándulósapkában büszkén áll egy sziklacsúcson, és a távolba kémlel, ahogy kell, „szovátai emlék”, anya micisapkában, bártnőivel lendületesen, kart karba öltve vonulnak a város főterén, Seidler Miklós, utcai fotográfus, Szeged, anya ünnepi, csipkés fejkendőben, egy díszes sátor alatt áll, mellette fess, megbízható fiatalember, a feje búbján hímzett fejedő, anya parasztfekendőben, mintha nem is anya lenne, hanem valaki, aki anya képében éppen valaki másnak az életét éli, s tanácstalan tekintete mintha azt sugallná, hogy így is volt, anya munkába menős, gyorsíró-levelezői kalapban, sűrű kosztüm, fekete retikül, látszik még a kalap karimáján is az elszántság, hogy most újrakezds van, hogy kaptunk még egy esélyt, és az most nyakon lesz ragadva, anya visszafogott, kimondottan dolgozóknak ajánlott, esküvői kalapban, alóla azért kiragyog a szeme, a mégis látszik a szemén, a mégis csillogása és csodálkozása, anya vállalati ünnepségen szolid kolleginakalapban, aztán egyszer csak snitt, széles karimájú, *másvilági* nyári kalap, szemét óriási, lepkeszárny alakú napszemüveg takarja, de fejtartásán így is látszik a megszabadulás okozta, nem remélt megkönnyebbülés, háttérben egy kávéültetvény, anya színes, papagájmintás kendőben, fejét lehajtva, domborodóását figyelni, itt meg éppen fedetlen fővel, haját szoros kontyba hátrahúzva, ahogy később sohasem, összezárt térdén pólyásbaba fekszik, ám semmilyen fogó, védő vagy akár csak érintő mozdulatot nem tesz, felfelé fordított két tenyere tehetetlenül, majdhogynem segélykérőn pihen a combján, mint aki nem érti, hogy ez a kis csomag hogyan került oda, és főleg mit kell most már kezdeni vele, anya szalmakalapban, tekintetével a tajtékosan hullámzó tengert pásztázza, mint akkor, amikor egy alkalommal levitte Annát a lakásukhoz közeli tengerpartra, ahova gyakran jártak, talán hétvége lehetett, mert irdatlan tömeg volt, jóllehet az a partszakasz hétköznapi sem volt éppen néptelen, elkalandozhatott a figyelme, mert Anna, csámborgás közben, egyszer csak azon kapta magát, hogy el van veszve, nem látta anyát sehol, hat-hét éves lehetett, így aztán rögtön kétségbe is esett, éktelenül bömbölve elindult a parton, jóindulatú felnőttek kérdezték, hogy néz ki az anyja, és merre látta utoljára, aztán egyszer csak meglátta, háttal állt neki, Annának az örömtől és a megkönnyebbüléstől a lélegzete is elakadt, és úgy közelített felé, hogy egy hang nem jött ki a torkán, anya zokogott, és mielőtt őt észrevette volna, Anna hallotta, hogy ezt hajtogatja: „Istenem, itt is, még itt is?!”, de hogy e szavak mire vonatkoztak, Annának sejtelve sem volt, anya feje fekete mantillával fedve, mint egy spanyol donna, Don Ernő, más néven apa temetésén, egy késő őszi domboldalon áll a Dunakanyarban, egy tenyérnyi temetőben, a gesztenyék zuhogva kopognak a sírköveken, jó lesz neki innen a kilátás, mondta anya, *buena vista*, hét nyelven beszélt, mondani azonban nem mondott semmit sem, valamint *hasta la vista*, de ezt már magyarul, viszontlátásra, mondta, a maroknyi földet a koporsóra dobva, mire Anna csodálkozva nézett rá, tévedés lesz, gondolta, hiszen ők ebben nem hisznek, már ha egyáltalán hisznek, mert az istent, amelyik *azt* megengedte, már szélnek eresztették egy másik korban, anya bojtos, kötött sapkában felére soványodva a kékestetői szanatórium parkjában, a tréningruha nadrágja lottyadtan lötyög a combján, mintha másnak a levetett göncét viselné, de még így is, kamerát látva, egyik térdét gyakorlottan berogyasztja, ahogyan régen, amikor fogadásra menve, dekoltált estélyiben pózba vágva magát állt a márványozott padlójú nappalijukban, az ablakon túl palmafák, a sapka alatt sokdioptriás szemüvege furcsán nagyítja fel a szembogarát, s

ettől úgy fest, mint aki kísértetet látott, s ki tudja, lehet, hogy így is volt, lehet, hogy akkor már tudta, már látta, hogy mi következik, rúztalan száját kicsit eltátja, mint aki csodálkozik, hogy tényleg azt látja, amit lát, s ekkor Anna egy pillanatra eltűnődött: milyen is volt anya szája? Elvégre az anyák szája, gondolta, meglehetősen sokféle. Lehet puha, telt, húsos, lágy, érzéki, lehet a fehér árnyalatáig, szorongva, idegesen összepréselődő; lehet fázósan lila; lehet szigorúan penge; lehet rúzsos vagy rúztalan, de még ezen belül is sokféle lehet, attól függően, hogy *hogyan* rúzsos és *hogyan* rúztalan: lehet, hogy csak néhány kiragadott példát vegyen, ünnepi rúzsos, fogadásra-vacsorára-színházba-*soiré*re menő, flörtölésre-bevetésre készülő s a vörös legkülönfélébb árnyalataiban pompázó, lehet hivatalos ügyben eljáró, például protekcióért folyamodó, diszkrétan avagy közép-erősen munkaebéd-rúzsos, vagy fontos leletért menve, szorongást ellensúlyozó, ha pedig rúztalan, lehet sportosan, az úszómedencéből kilépve vagy önfeledten a tengerbe vetve magát, lehet kócosan, álmosan, kora reggeli rúztalan, amikor végre az igazi arcát mutatja, lehet kórházban, betegen vagy csak kenyérért leszaladva rúztalan, de lehet akár dacból-bosszúból is rúztalan, hogy nehogy már *ezeknek* fesse ki magát, egyszóval a rúzsos és rúztalanság állapothalmazait szinte lehetetlenség mind számba venni, ezt az összetett és végtelenül kifinomult jelnyelvet a teljesség igényével feltérképezni, egy azonban most biztosnak tűnt: hogy Anna nem emlékezett anyja szájára, a kinézetére sem nagyon, de az állagára aztán végképp nem.

*

Másnap, amikor adódott egy helikopterfuvár, Robert felajánlotta, hogy elkíséri Annát Evansre, Scotték Terra Nova konyhájába, mert addig még csak a Shackleton-expedíció Nimrod konyhóját látta. Útközben Robert elmesélte, hogy eredetileg állatorvosnak tanult Texasban, de amikor a házassága tönkrement, minél messzebb akart kerülni eredeti otthonától, és így keveredett Alaszkába. Csak azt sajnálja, mondta Robert, hogy a lányával olyan ritkán találkozik, az is felnőtt már, Kaliforniában él a családjával, két kicsi gyerekük van, hihetetlen, mondta Robert elmélázva, hogy unokáim vannak, és neked, kérdezte Annát, neked van családod, az utolsó rokonom tavaly halt meg, mondta Anna, és magát is meglepte azzal a könnyedséggel, amellyel ezt a kopár, semleges szót, rokon, kimondta. Úgy látszik, itt majdnem mindenkinek csonka családja van, tűnődött Robert, már akinek egyáltalán van még. Gyere, nézd meg az istállókat, itt meg, mondta egy jégbuckára felkapaszkodva, mindig libabőrös leszek attól, hogy épp azon a helyen állok, ahol Mawson azon a fényképen, tudod, az egyik fickó, aki Scott-tal halt meg. A konyhába belépve, Anna csodálkozott, hogy mennyire más, mint a Nimrod, sokkal nagyobb, és a sok hátrahagyott tárgytól, az élet megfagyott nyomaitól sokkal kísértetiesebb is volt a másik konyhónál, nagy konyhával, mindenféle konyhai felszereléssel, egy tudományos laboratóriummal meg Ponting fotóslaborjával, amelyben láthatóan ott is aludt, sőt még egy kitömött pingvin is ott trónolt egy asztal tetején, és az egész konyhá tele volt polcokkal, bemélyedésekkel, dobozokkal és tárgyakkal, mintha csak arra várt volna, hogy valaki jöjjön és újra használatba vegyen mindent. Anna leginkább egy falra akasztott tükör előtt időzött, amelynek tönkrement a foncsorozása, így nemigen tükrözött vissza semmit, és ez a semmi Annát nem eresztette, mert hirtelen úgy érezte, a tükörnek köze van ahhoz, amit Gina mondott előző nap, hogy ne valami mást próbáljon folyton belelátni a dolgokba, hanem annak lássa azokat, amik, s aztán Robert megmutatta Annának azt a félreeső felületet is az egyik fekvőhely melletti falon, amelyre valamelyik pofa felírta az addig meghaltak nevét, ha az embernek nem mutatják, mondta Robert, sose gondolnád, hogy ez ott van. Hirtelen észbe kaptak, hogy már

későre jár, és ha nem sietnek, lekésik a visszamenő fuvart és a bázison az esti előadást. Kilépvé az ajtón, Anna és Robert azt látták, hogy nem látnak semmit. Amíg bent tartózkodtak a konyhóban, beborult az ég, s a sűrű felhőzet mögül kiszűrődő, szórt fénytökéletesen eltüntette a jég- és hófelszín definícióját, lehetetlen volt bármilyen távolságot felmérni, tökéletesen egybefüggő, derengő fényben úszó, szürkésfehér masszává vált a táj, eltűnt a látóhatár, nem volt fent, nem volt lent, eltűntek a buckák, a lejtők, de még a hó és jég felülete is beleveszett a fehér váltakozó tónusaiba, az előtér szürkésfehér volt, a háttér fényesebb, világosabb. Nem volt ott semmi, csak fény és tér, ahogy szemüket meregetve belebámultak a fényes, antarktiszi nyári estébe. Valahol a távolban ott volt a füstölgő Mount Erebus, valahol ott volt a Ross-tenger befagyott, végtelen rónája, de látni csak a viharfelhők által szétfűjt jégkristályok csillogását látták. *White-out*, mondta ki Robert a tanult szakszót, mire Anna bólintott, ezt is tanították a kiképzőtáborban, meg azt, hogy mit kell olyan esetben csinálni, ha kint a jégen kapja el az embert ez a különös, ijesztő természeti jelenség, minthogy azonban épp a konyhónál érte őket, nem voltak különösebb veszélynek kitéve, meg kellett várni, amíg elmúlik, és vissza tudnak indulni McMurdóra, a bázisra. Gyere, mondta Robert, menjünk be, mit fagyoskodjunk itt, de Anna továbbra is mozdulatlanul állt a konyhó ajtajában. Ezért, csakis ezért a pillanatért utazott ide, semmi nem számított, amit addig látott és tapasztalt, sem a jéghegyek, sem az emberek, sem Scott kapitány és a többiek legendája vagy a környék állatvilága, hirtelen minden más jelentéktelenné, pusztá látványosságnak tűnt, az összes addigi képét beleértve. Anélkül, hogy szemét levette volna a kavargó derengésről, Anna kiczipzározta a fényképezőgépe tasakját, elővette a napok óta érintetlenül hordott kameráját, lepattintotta a lencsevédőt, a gépet a szeméhez emelte, és megcsinálta azt a képet, amelyik végül képes volt visszaadni annak az egy évvel korábbi pillanatnak a dermesztő, mégis nyugodalmas, széttartó fehérségét ott a kórházban, amikor eltűntek a színek, a szagok, a hangok, eltűnt a tér, és vele együtt minden más is visszahullott abba az egyetlen, ismeretlenül ismerős időskiba, amikor még csak az állatok éltek.

Bánovics Attila

ELLENSÉGEIMHEZ

Kérem rátok az ég haragját,
nyaranta szárazságot s jeget,
ételetek mások harapják,
télen ne lássátok az eget.
Autótokat a tolvaj vigye,
házatokat meg a jelzalog,
hagyjon cserben még az is, kiben
mindezek után megbíznátok.
Riadjatok fel vesebajra
és székrekedésre az éjjel,
remegjen meg az orvos karja,